

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/157346,73-rocznica-smierci-jana-rodowicza-anody.html>
2022-05-20, 05:29

73. rocznica śmierci Jana Rodowicza „Anody”

Data publikacji 05.01.2022

7 stycznia 1949 r. w niewyjaśnionych do dziś okolicznościach zginął Jan Rodowicz „Anoda”, porucznik rezerwy piechoty, członek Szarych Szeregów, legenda Batalionu „Zośka”, uczestnik słynnej akcji pod Arsenalem, ofiara komunistycznego aparatu bezpieczeństwa.

7 stycznia 2022 roku dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Adam Siwek odda hołd bohaterowi Szarych Szeregów składając wieniec przed pomnikiem Jana Rodowicza, który znajduje się przed gmachem Ministerstwa Sprawiedliwości (w 1949 r. była to siedziba Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego) oraz [na grobie rodzinnym Rodowiczów znajdującym się na Starych Powązkach w Warszawie, na którym staraniem BUWiM \(sfinansowane przez IPN\) zostało w 2019 roku odsłonięte popiersie przedstawiające Jana Rodowicza](#). Popiersie jest autorstwa Joanny Rodowicz.

Jan
Rodowicz
IPN BU
1558/676

Jan
Rodowicz
IPN BU
1558/676

Ostatnie
znane
zdjęcie
Jana
Rodowicz
a,
wykonan
e tuż po
aresztow
aniu w
grudniu
1948 r.
IPN BU
0330/217
t. 21

[24 czerwca 2021 r. przed budynkiem Ministerstwa Sprawiedliwości przy Alejach Ujazdowskich 11 w Warszawie odsłonięto pomnik Jana Rodowicza „Anody”, autorstwa Joanny Rodowicz](#). Inicjatywę rodziny Jana Rodowicza „Anody” przyjęło Ministerstwo Sprawiedliwości, zapraszając do współpracy Instytut Pamięci Narodowej, który sfinansował wykonanie pomnika.

[BUWiM IPN w grudniu 2018 r. sfinansowało tablicę poświęconą Janowi Rodowiczowi, którą umieszczono na ścianie kamienicy przy ul. Lwowskiej 7, gdzie mieszkał i został aresztowany w Wigilię 1948 r.](#)

Z harcerstwem związany był od najmłodszych lat, najpierw z 21. Warszawską Drużyną Harcerską im. gen. Ignacego Prądzyńskiego, a od 1939 r. z 23. Warszawską Drużyną Harcerską. Po wybuchu II wojny Jan Rodowicz włączył się w antyniemiecką konspirację i

wstąpił do Szarych Szeregów. Uczestniczył w licznych akcjach Organizacji Małego Sabotażu „Wawer”, zaś w listopadzie 1942 r. został zastępcą dowódcy drużyny w Grupach Szturmowych Szarych Szeregów.

Brał udział w licznych akcjach dywersyjnych, między innymi w słynnej akcji pod Arsenalem, podczas której dowodził sekcją atakującą więźniarkę przewożącą z siedziby gestapo przy al. Szucha na Pawiak Janka Bytnara „Rudego”.

W czasie Powstania Warszawskiego walczył m.in. na Woli, jako zastępca dowódcy plutonu w Batalionie „Zośka”, wchodzącego w skład zgrupowania „Radosława”. W trakcie walk został czterokrotnie ranny. W nocy z 17/18 września 1944, ewakuowany na praski brzeg przez żołnierzy 3. pułku piechoty z 1. Armii gen. Berlinga. Za udział w walkach na terenie działań Grupy „Północ” otrzymał Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari V klasy, awansowany został także na stopień porucznika.

Po wojnie przystąpił do tzw. drugiej konspiracji. W jej ramach współtworzył oddział dyspozycyjny szefa Obszaru Centralnego Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj płk. Jana Mazurkiewicza „Radosława”. Na podstawie rozkazu Henryka Kozłowskiego „Kmity”, „Anoda” stanął na czele tego oddziału. Po ujawnieniu się przed Komisją Likwidacyjną AK Okręgu Centralnego zainicjował utworzenie Archiwum Baonu Zośka, w którym gromadzono materiały historyczne dokumentujące walkę żołnierzy tego batalionu.

24 grudnia 1948 r., na polecenie płk Julii Bystiger, został aresztowany pod zarzutem działań antypaństwowych i przewieziony do siedziby Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego przy ul. Koszykowej 6. Przesłuchania „Anody” trwały kilkanaście dni. Śledztwo, prowadzone przez Wiktora Herera i Bronisława Kleinę, zostało przerwane 7 stycznia 1949 r. śmiercią Jana Rodowicza. Według Prokuratury i Urzędu Bezpieczeństwa, przyczyną śmierci był jego samobójczy skok z IV piętra gmachu MBP.

Ciało Rodowicza, na polecenie funkcjonariuszy UB, zostało pochowane w bezimiennym grobie na Cmentarzu Powązkowskim. Rodzice „Anody” o śmierci syna dowiedzieli się dopiero 1 marca 1949 r.

„Zawiadamiam, że syn obywatela Jan Rodowicz, zatrzymany [...] pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 86 KKWP, w dniu 7 stycznia 1949 r. popełnił samobójstwo, wyskakując z okna podczas przeprowadzania go do aresztu”.
cyt. za: Jan Rodowicz „Anoda” (1923–1949)

16 marca 1949 r., po ekshumacji przeprowadzonej przez rodzinę, ciało „Anody” spoczęło w rodzinnym grobie na Starych Powązkach (kwatery 228 rząd 1 grób 12).

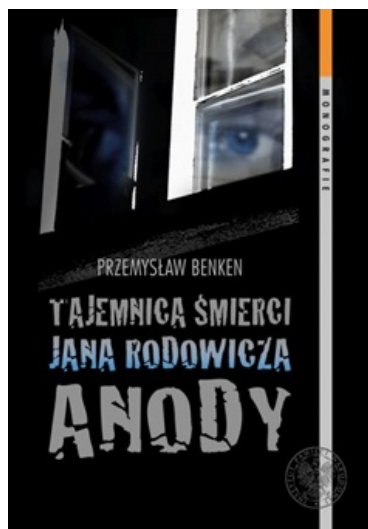
Aresztowanie „Anody” było elementem większej operacji wymierzonej w środowisko weteranów Zgrupowania „Radosław” i jego dowódcę płk. Jana Mazurkiewicza. Podczas przesłuchań Jan Rodowicz nie obciążał „Radosława”, odpowiadał wymijająco na pytania

dotyczące dawnego dowódcy, prowadzący śledztwo funkcjonariusze komunistycznej bezpieki bezskutecznie stosowali wobec niego wyrafinowane środki psychologicznego nacisku.

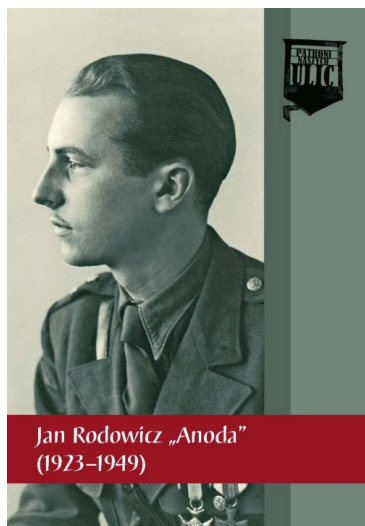
Powstało kilka hipotez na temat okoliczności zgonu „Anody”. Początkowo największe emocje budziła wersja mówiąca o tym, że Rodowicza zastrzelono podczas przesłuchania. Część poszlak wskazywała na to, że „Anoda” mógł zginąć na skutek pobicia przez funkcjonariuszy. Niemniej do dzisiaj śmierć Jana Rodowicza „Anody” pozostaje zagadką. Nie ma jednak wątpliwości, że co najmniej pośrednio doprowadziły do niej zbrodnicze działania komunistycznego aparatu bezpieczeństwa.

W opublikowanej przez Instytut Pamięci Narodowej książce Przemysława Benkena „Tajemnica śmierci Jana Rodowicza Anody” (publikacja dostępna [w bibliotece cyfrowej IPN](#)) znajduje się analiza różnych hipotez dotyczących okoliczności śmierci Jana Rodowicza. Dużo miejsca poświęcono m.in. kwestiom wpływu agentów MBP na genezę i przebieg śledztwa prowadzonego przeciw „Anodzie”. Czytelnicy uzyskają również szereg interesujących informacji na temat oficerów śledczych (Wiktor Herer był w latach 1980–1981 doradcą ekonomicznym „Solidarności”, a w 1989 r. konsultowano z nim planowane reformy gospodarcze rządu Tadeusza Mazowieckiego) i ich metod działania.

Instytut Pamięci Narodowej poświęcił Janowi Rodowiczowi również jedną z pozycji w ramach serii „Patroni naszych ulic”, która jest dostępna online na portalu [przystanekhistoria.pl](#).

[Przemysław Benken, Tajemnica śmierci Jana Rodowicza „Anody”, Warszawa 2016](#)

Jan Rodowicz „Anoda”
(1923–1949)

Ewa Celińska-Spodar:
Jan Rodowicz „Anoda”
(1923 -1949)

Biograficzna wystawa
elementarna

Polecamy również teksty popularnonaukowe poświęcone Janowi Rodowiczowi „Anodzie” zamieszczone w portalu przystanekhistoria.pl:

[Przemysław Benken: Wiktor Herer – podpułkownik UB, doradca „Solidarności”](#)

[Waldemar Kowalski: Samobójstwo czy zbrodnia UB? Zagadka śmierci Jana Rodowicza „Anody”](#)

Jan Rodowicz jest również bohaterem wystawy przygotowanej przez Biuro Edukacji Narodowej IPN, która jest [dostępna online](#).